

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság Dr. M. Ügyvédi Iroda ... ügyintéző: dr. Meiszner Éva ügyvéd) által képviselt **V. Zártkörűen Működő Részvénytársaság „f.a.”** ... felperesnek a Dr. G. Ügyvédi Iroda ... ügyintéző: dr. Geiszt Éva ügyvéd) és dr. Karlosák Edina ügyvéd ... által képviselt **W. Korlátolt Felelősségű Társaság** (9174. Szakony, Fő út 129.) alperes ellen 118.956.875 forint és járulékai megfizetése iránt a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróságon G.20.925/2005 számon indított perében a Győri Ítéltábla 2009. szeptember 9-én kelt Gf.II.20.146/2009/4. számú jogerős ítélete ellen az alperes részéről 63. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Győri Ítéltábla Gf.II.20.146/2009/4. számú jogerős ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak - az illetékes adóhatóság külön felhívására - 2 500 000 (Kettőmillió-ötszázezer) forint feljegyzett felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további felülvizsgálatnak helye nincs.

I n d o k o l á s

A jogerős ítéletben megállapított és a felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából jelentős tényállás a következő:

I.

A 2004. február 18-án kelt szállítási keretszerződésben az alperes mintegy 300.000 m³ mennyiségű töltésanyag szolgáltatását vállalta a felperes részére 1000 Ft/m³+ÁFA egységáron, utépítési munkák földmunkáihoz, melyet a felperes a S. Kft. alvállalkozójaként végzett. A megállapodás szerint a felek az elszállított mennyiséget havonta felméri, a számlázás pedig az alperes által kiállított teljesítés-igazolások alapján történik. Késedelmes fizetés esetére a felek a mindenkorin jegybanki alapkamatnak megfelelő mértékű késedelmi kamatösszeget kötötték ki.

A felek 2004. február 18-án a szállítási keretszerződésre utalva két darab anyagvásárlási szerződést kötöttek 150.000 m³ és 120.000 m³ töltőanyag megvásárlására, a szerződésben foglalt kikötések megegyeztek a keretszerződésben foglaltakkal. Ugyanezen a napon a felperes teljesítésigazolást is kiállított a 150.000 m³, majd 2004. február 19-én a 120.000 m³ mennyiségre azzal, hogy a terméket az eladó a szállításig a bányában őrzi. A teljesítésigazolások alapján az alperes számlákat állított ki 2004. február 19-én 187.500.000 forint, illetve 150.000.000 forint összegekre 2004. május 19-i fizetési határidővel.

A fenti számlákon alapuló követelések egy részére az alperes 2004. február 26-án faktoring szerződést kötött a perben nem álló R. Rt-vel, s 236.350.000 forint összegű követelést 228.601.686 forint vételár ellenében engedményezett a faktor részére. A szerződésben az alperes jogszavatosságot vállalt arra, hogy a kötelezett(felperes) a vételár követeléssel kapcsolatos, vagy mögöttes jogviszonyból származó kifogásait továbbra is vele szemben érvényesítse.

A faktor cég a kialakult összeget kifizette az alperesnek, a felperes az engedményes bank számlájára a töltőanyag vételáraként átutalt 236.350.000 forintot.

A felperes a 2004. július 27-én kelt levelében a szállítási keretszerződéstől elállt, azzal az indokkal, hogy a S. Kft-vel az utépítési munkákra kötött szerződése megszűnt, emiatt töltőanyagra nincs szüksége, s kérte a túlfizetés visszautalását. Az alperes az elállást nem fogadta el, álláspontja szerint a felperessel adásvételi szerződést kötött, ezért a felperest az elállás joga nem illeti meg, kérte a szerződés teljesítését. A felperes a szállítási keretszerződés alapján összesen 93.834,5 m³ kavicsot szállított el az alperestől, az elállás folytán az alperesnél maradt kavicsmennyiség 181.165,5 m³.

A felperes felszámolását a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság a 2007. március 26-án benyújtott felszámolási kérelem alapján, a

Cégközlönyben 2007. július 5-én közzétett végzésével indította meg, felszámolóként a R. Kft-t jelölve ki.

A felszámoló az alperes igényét határidőn túl bejelentett vitatott igényként vette nyilvántartásba 170.602.700 forint tőkének a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 57.§ (1) bekezdés f) pontjába, 14.698.500 forint késedelmi kamatnak a g) pontba, míg 100.000 forint nyilvántartásba vételi díjnak az f) pontba sorolásával.

Az alperesnek a bankkal kötött faktorálási szerződéssel kapcsolatban 8.829.564 forint költsége, a bányabővítéssel kapcsolatban 5.947,414 forint humuszletermelési költsége, és a felperes által ki nem egyenlített számlarészre jutó, de az alperes által a költségvetés felé rendezett ÁFA utáni kamatköltsége 4.427.500 forint volt.

A töltőanyag átlagos piaci ára 665,5 Ft/m³ volt az adott időszakban, ennek ellenére a felek 1000 Ft/m³ árban állapodtak meg. A szerződésben kikötött ár és az átlagos piaci ár közötti különbségre figyelemmel a szállítási szerződés alapján az alperesnek a felperes által el nem szállított kavics termékmennyiségre eső elmaradt haszna 63.944.692 forint volt.

II.

A felperes keresetében az el nem szállított töltőanyag árának, 166.543.125 forintnak a megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Az elsőfokú bíróság G.40.126/2004/7. számú ítéletében a felperes keresetét elutasította azzal az indokkal, hogy a felek között adásvételi szerződés jött létre, a szerződéstől a felperes nem állhatott el, köteles a további teljesítésre.

A másodfokú bíróság Gf.IV.20.176/2005/4. számú közbenső ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, megállapította, hogy a felek jogviszonyára a szállítási keretszerződés irányadó, amelytől a felperes elállt.

A felülvizsgálati kérelem folytán eljáró Legfelsőbb Bíróság Pfv.XI.20.585/2006/7. számú közbenső ítéletében a másodfokú bíróság határozatát hatályában fenntartotta.

III.

A felperes módosított keresetében 118.956.875 forint tőke és ennek 2004. július 27-től a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamata, valamint a perköltség megfizetésére kérte

kötelezni az alperest. Arra hivatkozott, hogy magasabb összeget fizetett ki előre, mint amennyi töltőanyagot elszállított, így a szállítással nem fedezett vételár részére visszajár.

Az alperes ellenkérelmében nem vitatta a felperes által kifizetett összeget és az el nem vitt töltőanyag értékét, azonban álláspontja szerint a felperes elállása folytán őt kár érte, mely az alábbi részekből tevődik össze:

- a) A faktorálással kapcsolatban felmerült 8.829.564 forint.
- b) A humuszletermelés költsége - 5.947.414 forint.
- c) A felperes felé kiállított számlának a felperes által meg nem fizetett része után az alperes által befizetett ÁFA tartalom kamata (4.427.500 forint).
- d) A szerződéses ár és az átlagár közötti különbség az el nem szállított mennyiség után 63.944.692 forint.
- e) Elmaradt haszonként elsődlegesen az átlagos piaci ár (665,5 Ft/m³) és az önköltség (162,48-45 forint) különbözeteként 87.557.393 forintot igényelt. Arra az esetre, ha a bíróság ezt nem fogadná el, akkor a felperes által ki nem fizetett mennyiség után járó vételár elmaradt kamatbevételét, mint haszonkiesést igényelte 74.002.907 forint összegben, azzal az indokkal, hogy a felperes által leszerződött mennyiséget rendes ügymenetben csak kb. 3 év alatt tudná értékesíteni.
- f) 118.956.875 forint felperesi követelés után 2004. február 18. és 2006. február 13-a (az alperesi beszámítási nyilatkozat megtétele) közötti időszakra járó mindenkori jegybanki alapkamattal számított 14.698.500 forint késedelmi kamat.

A fentiekben részletezett kártérítési igényét a felperes követelésének erejéig beszámította, az ezt meghaladó részében pedig viszontkeresetében az elsődleges kérelme szerinti számítás alapján 51.645.825 forint, másodlagosan 32.810.953 forint megfizetésére kérte kötelezni a felperest.

A felperes a humuszletermelés költségét elismerte, ezt meghaladóan a beszámítási kifogás és a viszontkereset elutasítását kérte.

Álláspontja szerint a faktorálásra az alperes érdekében került sor, a költségvetésbe befizetett ÁFA visszaigényelhető. A jogszabály által biztosított elállási jog esetén elmaradt haszon nem érvényesíthető, az el nem szállított töltőanyag jelenleg is az alperes birtokában van, azt az alperes másnak értékesítheti.

Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 35.807.715 forint tőkét, ennek 2004. július 27-től járó, valamint 83.149.170 forint tőke után 2006. február 13-tól a kifizetésig járó, a mindenkori jegybanki alapkamatnak megfelelő mértékű késedelmi kamatát, továbbá 1.025.000 forint perköltséget. Ezt meghaladóan a felperes kereseti kérelmét, valamint az alperes viszontkereseti kérelmét elutasította.

Az ítélet indokolásában rámutatott, mivel a felperes az eljárás során felszámolás alá került, a pénzkövetelés érvényesítése céljából a felszámolás kezdő időpontja előtt indított peres eljárás nem mentesíti a felet az alól, hogy a felszámolási eljárásban a hitelezői igényét a felszámolónak bejelentse. A hitelező a követelését az adós által indított perben beszámítási kifogásként csak akkor érvényesítheti, ha az összegében és jogcímében megjelölt követelést a felszámoló nyilvántartásba is vette.

A kártérítési igények közül a humuszeletermelés költségét a felperes elismerése alapján, a faktorálási költséget és a költségvetésnek megfizetett ÁFA után járó kamatköltséget mérlegelés után elfogadta. Alaposnak tartotta a szerződéses ár és az átlagos piaci ár közötti különbség alapján érvényesített 63.944.692 forint elmaradt haszon megtérítése iránti igényt arra hivatkozással, hogy a felek szerződésükben az átlagos piaci árnál magasabb összegben állapodtak meg. Miután a felperes a szállítási szerződésben kikötött árunak csak egy részét vette át, az alperes elesett attól a vagyoni előnytől, amely a magasabb szerződési ár folytán a szerződés teljesítése esetén őt megillette volna.

Az alperes további elmaradt haszon iránti igényét az elsőfokú bíróság alaptalannak ítélte, mert álláspontja szerint a szállítási keretszerződés tárgyát képező termék tömegtermék, így az alperes a birtokában maradt töltőanyagot más részére értékesítheti. A további elmaradt haszon megítélése azt eredményezné, hogy a szállító kártérítés folytán olyan termék vételárát kapná meg, amely jelenleg is a birtokában van, ez pedig súlytalanná tenné a felperes elállást tartalmazó jognyilatkozatát.

A másodlagos ellenkérelemben szereplő kamatkiesésben megtestesülő elmaradt haszon iránti igényt pedig azzal az indokkal találta alaptalannak, hogy ez az igény az elmaradt haszonnak kizárólag a pénzbefektetés szempontjából történő (feltételezést tartalmazó) megközelítésén alapult.

Mindezek alapján a beszámítási igényt 83.149.170 forint erejéig ítélte alaposnak, melyet a felperes megalapozottnak talált követelésébe beszámított, s ennek alapján kötelezte az alperest 35.807.715 forint megfizetésére. Ugyanakkor a beszámított összeg tekintetében megállapította, hogy az alperes a 83.149.170 forint után a 2006. február 13-tól a kifizetés napjáig számított késedelmi kamatigényét nem jelentette be a felperes ellen folyó felszámolási eljárásban, ezért ezen tőkeösszeg után a késedelmi kamatot csak 2006. február 13-ig érvényesítheti. Ezért 2006. február 13-tól a kifizetés napjáig járó, a jegybanki alapkamatnak megfelelő késedelmi kamat megfizetésére is kötelezte az alperest.

Az alperes fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet fellebbezett részét részben megváltoztatta, s az alperesnek a 83.149.170 forint tőkeösszeg utáni kamatfizetési kötelezettségét mellőzte, egyebekben az elsőfokú ítéletet

helybenhagyta. Kötelezte az alperest 250.000 forint másodfokú perköltség megfizetésére.

A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy csak a fellebbezési kérelem és az ellenkérelem korlátai között bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét.

A fellebbezésében az alperes kérte beszámítási kifogásának betudásával a kereset elutasítását, viszontkeresetének való helytadással pedig elsődlegesen 51.645.825 forint, másodlagosan 32.810.953 forint megfizetésére a felperes kötelezését. Másodlagos fellebbezési kérelmében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával kérte a 83.149.170 forint tőkeösszeg után fizetendő késedelmi kamatban való marasztalásának mellőzését.

Sérelmezte, hogy a termék önköltségi ára és az átlagos piaci ár közötti különbségben jelentkező elmaradt haszon, illetve az elmaradt kamatbevételben jelentkező elmaradt haszon iránti követelését nem fogadta el az elsőfokú bíróság.

Másodlagos kérelmével kapcsolatban előadta, hogy miután 2006. február 13-án terjesztette elő beszámítási kifogását, így azzal a nappal a felperes követeléséből ez az összeg megszűnt.

A felperes ellenkérelmében kifejtette, hogy nem értett egyet az elsőfokú ítélettel, de követelése csekély megtérülési esélyére tekintettel nem nyújtott be fellebbezést.

A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában kiemelte, hogy a Ptk.381.§ (1) bekezdése szerint a megrendelő az elállással okozott kárt köteles ugyan megtéríteni, de elmaradt haszonként nem a tervezett nyereség (árbevétel), hanem az annak alapulvételével számított tényleges haszonkiesés igényelhető jogszerűen.

Az elsőfokú bíróságnak a szerződéses ár és az átlagos piaci ár közötti különbséget elmaradt haszonként megállapító rendelkezése ellen a felek nem éltek fellebbezéssel, ezért e rendelkezést a másodfokú bíróság nem bírálhatta felül.

Az alperes további elmaradt haszonként igényelte az átlagos piaci ár és az önköltség közötti különbség megfizetését, mely igényét a másodfokú bíróság is alaptalannak találta. Egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a jogi álláspontjával, hogy a perbeli szerződés tárgya nem egyedi termék, a töltőanyag tömegtermékként bármikor értékesíthető. Igaz, hogy az alperes a felperes megrendelését nem számítva, évente a töltőanyagból átlagosan csak 40.000-50.000 m3 mennyiséget tud értékesíteni, de ebből még nem következik az, hogy a felperes által el nem szállított termék másnak egyáltalán nem értékesíthető.

A kiesett kamatbevételből származó elmaradt haszonra vonatkozó igény kapcsán kifejtette, hogy csak akkor kérhette volna ilyen alapon kárának megtérítését az alperes, ha hitelt érdemlően igazolja, hogy az el nem szállított töltőanyag ellenértékeként kapott vételárat konkrét befektetésekre fordította volna. Miután az alperes ezt nem igazolta, és azt sem, hogy a felperestől megkapott

vételárat mire fordította, ez okból helytállónak találta az elsőfokú bíróságnak ezt az igényt elutasító döntését. Ugyanakkor a 83.149.170 forint utáni késedelmi kamat tekintetében tévesnek találta az elsőfokú ítéleti döntést. E körben megállapította, hogy a Ptk. 296. § (2) bekezdése értelmében, a 2006. február 13-án történt beszámítással a kötelezettségek megszűntek. A megszűnt követelés után pedig késedelmi kamat érvényesítésére és megítélésére lehetőség nincs, ezért mellőzte az alperesnek a késedelmi kamatban történt marasztalását, megváltoztatva e tekintetben az elsőfokú bíróság ítéletét.

A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben kérte a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és új határozat hozatalát. Kérte, hogy a felülvizsgálati bíróság adjon helyt az alperes beszámítási kifogásának és viszontkeresetének, s kötelezze a felperest a viszontkeresetből eredően elsődlegesen 51.645.825 forint, másodlagosan 7.970.981 forint, harmadlagosan 32.810.953 forint kártérítés jogcímén történő megfizetésére, valamint az eljárás folyamán felmerült perköltség megfizetésére.

A jogerős ítélet jogszabálysértését a Ptk.381.§ (1) bekezdése, 355.§ (1) és (4) bekezdése, valamint 340.§ (1) bekezdése megsértésében jelölte meg.

Az objektív kárfelelősség címén érvényesített elmaradt haszon tekintetében sérelmezte, hogy a jogerős ítélet csak a szerződéses ár és az átlagos piaci ár közötti különbséget fogadta el kárként, nem ítélte meg azonban a szokásos piaci árban megjelenő elmaradt hasznót - amely az átlagos árból levont önköltséggel egyenlő.

Hivatkozott arra, hogy a szakértői vélemény által is megállapított évi rendes forgalma alapján az alperes 2005-ben mintegy 28 millió, 2006-ban 53,5 millió, 2007-ben 20 millió forint árbevételt ért el. A szállítási szerződésben lekötött murvát rendes piaci körülmények között lehetetlen értékesíteni. Ezt igazolja, hogy az alperes megpróbálta ezt értékesíteni néhány nagy cégnek - eleget téve ezzel kárenyhítési kötelezettségének - azonban sikertelenül. Ilyen mennyiségű murvára közel húsz éves működése alatt az alperes nem kötött szerződést. A perbeli szerződés egyedi és kivételes volt, mind a mennyiség, mind a vételár vonatkozásában.

Rámutatott, az eljáró bíróságoknak az az álláspontja, hogy csak az átlagár és a szerződéses ár közötti elmaradt hasznót fogadták el kárként azt jelenti, hogy ha a perbeli szerződést nem az átlagos ár feletti vételáron kötik meg a felek, hanem „csak” a szokásos átlagáron, úgy elmaradt haszon címén egyáltalán nem járna az alperesnek kártérítés. Ez azonban a Ptk. rendelkezéseibe ütközik és ezért jogsértő. Az eljárásban kirendelt szakértő megállapította, hogy a 665,5 Ft/m³ árban 207,48 Ft volt az önköltség, s az e feletti rész, 458,02 Ft volt a haszon.

A bíróságok által megítélt extra profit (63.944.692 forint) és köbméterenként 458,02 forint, azaz összesen 87.557.393 forint további elmaradt haszon is megilleti az alperest. Ebből 35.807.715 forint beszámítását kérte a felperesi követelésbe, s 51.645.825 forintot viszontkereseti követelésként kért megítélni.

Másodlagosan arra hivatkozott, hogy a Ptk. 340.§ (1) bekezdése alapján kárenyhítési kötelezettségének eleget tett, melyet a felperes sem vitatott. Esetlegesen megállapított kármegosztás - 50-50 % - esetén az el nem szállított murvának az átlagos árban foglalt elmaradt haszna alapján kiszámított összeg - 88.557.393 forint - fele, azaz 43.778.696 forint illeti meg az alperest. A felperesi követelés megállapított 35.807.715 forintjának beszámításával kérte 7.970.981 forint viszontkeresetként érvényesített összeg megfizetésére kötelezni a felperest.

Harmadlagosan valamennyi eddigi nyilatkozatát kérte figyelembe venni, így az elmaradt kamatbevétel miatt keletkezett 68.618.658 forint kár megállapítását is kérte. Ennek a felperes követelésébe történt beszámítása után 32.810.943 forint viszontkereseti követelés megfizetésére kérte kötelezni a felperest. Arra hivatkozott, hogy a szakértő kiszámította, a 163.389.885 Ft haszon figyelembe vételével mekkora kamatbevételt érhetett volna el az alperes, ha a szerződés teljesezésbe megy. Miután ezt a hasznot nem érte el, így a haszon elmaradása miatt ettől a kamatbevételtől is elesett.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján és megállapította, hogy az nem jogszabálysértő.

A felülvizsgálati kérelem alapján eldöntendő alapvető jogkérdés az, hogy mi minősül elmaradt haszonnak az eljárás alapjául szolgáló jogügyletben.

Az e tekintetben elsőfokon jogerőre emelkedett ítéletben a bíróság a szerződéses ár és a piaci ár közötti különbséget elmaradt haszonként megállapította és ezt az összeget be is számította a felperes követelésébe. Az alperes álláspontja szerint azonban elmaradt haszonnak számít az az összeg is, amely az anyag kitermelésének önköltsége és az átlagos piaci ár között áll fenn.

A Legfelsőbb Bíróság gyakorlata megegyezik az elmaradt haszon fogalma körében a jogerős ítéletben kifejtett állásponttal, mely szerint elmaradt haszon kárként érvényesíthető, de nem a tervezett nyereség (árbevétel), hanem az annak alapulvételével számított tényleges haszonkiesés igényelhető jogszerűen. (Pfv.VII.20.757/2010/3)

Helytállóan fejtette ki a másodfokú bíróság a jogerős ítéletben, hogy a perbeli szállítási szerződés tárgya nem a megrendelő egyedi kívánsága szerint készített termék, amelyet más megrendelőnek nem, vagy csak csökkentett értékben lehetne értékesíteni, hanem ez egy tömegtermék, amelyet - bár feltehetően nem olyan mennyiségben - értékesíteni lehet más számára. Ezen értékesítés során az eladó alperes az átlagos piaci árat el tudja érni a vevőkkel szemben, ezzel kapcsolatosan tehát számára nem keletkezik kár.

Egyetért a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélettel abban is, hogy bár nem vitásan az alperes átlagos évi eladását jóval meghaladta a szerződésben kikötött mennyiség, de a megrendelő elállása esetén a tervezett nyereség összege nem vehető figyelembe az elmaradt haszon megtérítésére irányuló követelés alaposságának megítélésénél. (BH 1986.514.)

A harmadlagosan előterjesztett felülvizsgálati kérelem vonatkozásában - mely azon alapult, hogy ha a tervezett nyereséget elérte volna az alperes, akkor abból mekkora kamatbevételt tudott volna elérni - a Legfelsőbb Bíróság ismételten utal arra, hogy a tervezett nyereség - illetve ennek elmaradása miatti kamatbevételtől való elesés - nem vehető figyelembe az elmaradt haszon megítélésénél.

Mindezekből következően a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálattal érintett része nem jogszabálysértő, ezért a jogerős ítéletet a Pp.275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban a felperes nem tett nyilatkozatot, költsége nem merült fel, ezért arról a Legfelsőbb Bíróságnak nem kellett határoznia.

Az alperes számára a Legfelsőbb Bíróság az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 60.§ (1) bekezdése alapján személyes illetékeljegyzési jogot engedélyezett, peresztessége miatt azonban a Pp.270.§(1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp.78.§ (1) bekezdése alapján a le nem rótt illetéket az állam részére meg kell fizetnie.

Budapest, 2010. augusztus 31.

Dr.Török Judit sk. a tanács elnöke, Dr.Csóke Andrea sk. előadó bíró, Dr.Pethőné dr.Kovács Ágnes sk. bíró